

سرمقاله

هویت مستقل
دغدغه ای برای فیلم کوتاه

سیدمحمد سلیمانی
منتقد سینما

حفظ هویت مستقل فیلم کوتاه، همواره دغدغه‌ای به جا و ارزشمند در ذهن فعالان این عرصه بوده است. نویسندگان و منتقدانی هم که در این زمینه صاحب تجربه و اثر بوده‌اند، در حد توان خود سعی کرده‌اند با جدی گرفتن مقوله نقد فیلم کوتاه، از جنبه نظری فضایی ایجاد کنند که فیلمسازان جوان و مستعدی که فیلم‌های کوتاه و موفق و تاثیرگذاری ساخته‌اند، گمان نکنند که فیلم کوتاه صرفاً سکوی پرتابی است برای ورود به دنیای سینمای حرفه‌ای؛ دنیایی که برخی از دستمایه‌هایش ربط چندانی به مقوله هنر ندارد. در سینمای حرفه‌ای این روزها، کیفیت فنی آثار، به ویژه آن‌هایی که از جلوه‌های ویژه میدانی و رایانه‌ای بهره می‌گیرند، به طرز چشمگیری ارتقا یافته است و رفته‌رفته در زمینه تدوین و فیلمبرداری هم با پیشرفت ابزار دیجیتال، شاهد کیفیت بالای آثار سینمایی هستیم. این پیشرفت قابل توجه فنی اما، کمک چندانی به ارتقای کیفی فیلمنامه آثار، به ویژه در عرصه سینمای اجتماعی نکرده است و سینمای ایران همچنان با مشکل همیشگی‌اش یعنی فقر فیلمنامه دست‌به‌گریبان است. در این بین، فعالان سینمای کوتاه و تجربی که خود از مخاطبان اصلی سینمای حرفه‌ای به شمار می‌آیند، شاهد این رشد فنی و تکنیکی هستند و از طرفی، مشکل فیلمنامه و ضعف‌های موجود، به ویژه در مرحله پرداخت ایده را به وضوح مشاهده می‌کنند، اما در عمل به نظر می‌رسد سینمای کوتاه هم به نوعی از این تحول متأثر شده است. از آن‌جا که متأسفانه اغلب فیلمسازان جوان فعال در عرصه کارگردانی فیلم کوتاه، جایگاه فعلی‌شان را زمینه‌ای برای ورود به دنیای حرفه‌ای می‌دانند، گمان می‌کنند با ارتقای سطح فنی آثارشان حتی با تحمل مشقات بسیار برای فراهم کردن هزینه‌های گزاف به کارگیری حرفه‌ای‌ها، می‌توانند راه ورود به سینمای حرفه‌ای را هموارتر کنند. ولی واقعیت این است که در عرصه فیلم کوتاه هم ارتقای سطح فنی آثار، به ویژه در چند سال اخیر، با رشد فیلمنامه‌نویسی در این عرصه هماهنگ نبوده است و هنوز باورمان نشده که فیلم کوتاه، به عنوان یک پدیده مستقل در سینما، می‌تواند جایگاه داستان کوتاه را در عرصه ادبیات پیشرو داشته باشد. فیلم‌های کوتاه کم‌هزینه‌ای که با فیلمنامه‌های قوی و فکرشده در سال‌های اخیر ساخته شده‌اند و اتفاقاً در جشنواره فیلم کوتاه موفقیت‌های بسیاری داشته‌اند. نمونه ممتازش «ارفاق» ساخته رضا نجاتی. نشان می‌دهد که فیلم کوتاه الزاماً اثری پرخرج با عوامل کاملاً حرفه‌ای نیست و اگر فیلمنامه مناسبی داشته باشد و بتواند مخاطبش را درگیر کند، ضمن حفظ هویت مستقل خودش می‌تواند زمینه‌های ورود پدیدآورندگانش به عرصه‌های دیگر سینما را هم فراهم کند. رشد و ارتقای فنی و تکنیکی فیلم کوتاه در سال‌های اخیر اتفاق مهمی است که در عین امیدوارکننده بودن، اسباب نگرانی هم هست. ممکن است این اتفاق، آدرس غلطی به تصمیم‌گیرندگان بدهد و فیلمساز جوان مستعدی که فیلم کوتاهی با کیفیت حرفه‌ای ساخته است، دیگر وسواس چندانی برای انتخاب ایده مناسب و پرداخت موثر آن نداشته باشد و سعی کند یک ایده فیلمنامه معمولی را به کمک ساختار و پرداخت فنی چشمگیر و مرعوب‌کننده، فیلم برگزیده و الگویی یک رقابت سینمایی بدارد. حالا اگر در این عرصه و به ویژه در جشنواره‌های سینمایی که فیلم کوتاه یکی از ارکان رقابتی آن را تشکیل می‌دهد، جایگاهی هم برای نقد و بررسی فیلم کوتاه در نظر گرفته نشده باشد، عملاً راه برای الگوسازی و تاثیر روی بدنه فیلم کوتاه هموار می‌شود. یکی از مهم‌ترین بخش‌های جنبی و البته رقابتی جشنواره فیلم کوتاه که مدتی است از سوی برگزارکنندگان جدی گرفته می‌شود، بخش کتاب و سینما است که بدون تردید دغدغه اولیه طراحان آن، کمک به فعالان عرصه فیلمنامه‌نویسی کوتاه برای استفاده از قابلیت‌های داستان در پدید آوردن ساختار دراماتیک مناسب به منظور تبدیل شدن به روایتی تصویری است. در دنیای فیلم کوتاه که به دلیل دور بودن از وجوه صنعتی سینما، فضا برای جست‌وجوگری و خردورزی مهیاتر است، دور شدن از ایده‌پردازی و تجربه به ساختارهای جدید بصری و مضمونی، نوعی پشت کردن به فرصتی است که آسان به دست نیامده. هویت و جایگاه اختصاصی فیلم کوتاه در سینمای ایران، به عنوان پایگاهی برای تزیین ایده‌های نو به شاکله سینمایی اندیشمند و معرفی استعدادهای تازه، زمانی جدی گرفته خواهد شد که فعالان این عرصه به خودباوری برسند.

پیام رئیس جمهور به جشنواره فیلم کوتاه تهران؛

پنجره‌ای به افق امید و آینده‌ای وجد آفرین

پیام دکتر مسعود پزشکیان رئیس جمهور همزمان با گشایش چهل و دومین جشنواره بین‌المللی فیلم کوتاه تهران، منتشر شد. به گزارش ستاد اطلاع‌رسانی و ارتباطات چهل و دومین جشنواره بین‌المللی فیلم کوتاه تهران، ساعت ۱۱ صبح روز گذشته این دوره جشنواره قدیمی تهران با پیام دکتر مسعود پزشکیان رئیس جمهوری اسلامی ایران رسماً گشایش یافت. پیام رئیس جمهور به این شرح است: جوانان عزیز، سینماگران خوش‌آتیه این سرزمین! بدانید که همه ما، چشم‌انداز فردای درخت پر بار «ایران فرهنگی» و قدرت معنایی ایران را، امروز با همین برگ‌های سبز و اندیشه‌های جوان و ذوق و خلاقیت پویای شما. که یگانه‌اید. ترسیم می‌کنیم. جشنواره بین‌المللی فیلم کوتاه تهران. پرچون‌ترین جشنواره سینمایی کشور. پنجره‌ای است که افق امید و آینده‌ای وجد آفرین را برای ایران می‌نمایاند. با افتخار، جشنواره فیلم کوتاه تهران را افتتاح می‌کنیم.

مسعود پزشکیان
رئیس جمهور ایران
چهل و دومین جشنواره بین‌المللی فیلم کوتاه تهران از ۲۷ مهر تا ۲ آبان ۱۴۰۴ در پردیس سینمایی ایران‌مال تهران در حال برگزاری است.

چهل و دومین جشنواره فیلم کوتاه تهران آغاز به کار کرد

افتتاح جشنواره با ادای احترام به شهدای جنگ ۱۲ روزه

کوتاه امسال با حضور ایشان آغاز می‌شود و نکته سوم، اندوه عمیق ما در روزهای اخیر است به دلیل از دست دادن زنده‌یاد ناصر تقوایی؛ بی‌تردید یکی از بزرگ‌ترین نام‌های تاریخ هنر این سرزمین. جای ایشان همیشه سبز خواهد بود، به‌خاطر آثار درخشان، اندیشه‌های ماندگار و صداقتی که در ارتباط با جهان پیرامون و با سینما داشتند.

دبیر چهل و دومین جشنواره فیلم کوتاه تهران، در ادامه از آرش رصافی بر صحنه دعوت کرد و گفت: امسال بزرگداشت این استاد را برگزار می‌کنیم چرا که از علمان با سابقه انجمن هستیم؛ بسیاری از فیلم‌سازان جوان در کنار ایشان رشد کردند و خودشان نیز همچنان به‌عنوان فیلم‌ساز و معلمی پویا فعال‌اند. بزرگداشت امسال، ادای دینی به سال‌ها فعالیت ایشان است و مطمئناً از این پس شاهد آثار بیشتری از آقای رصافی خواهیم بود.

بهر روز شعبی دبیر جشنواره بین‌المللی فیلم کوتاه تهران با حضور در اولین نشست تخصصی ۲۰۴۲، رسماً دوره چهل و دوم این رویداد را آغاز کرد.

بهر روز شعبی در آغاز اولین نشست تخصصی ۲۰۴۲ در اولین روز از این دوره جشنواره با احترام به روح شهدای جنگ ۱۲ روزه، عنوان کرد: خیلی خوش آمدید. بسیار خوشحالم و مفتخرم که چهل و دومین جشنواره بین‌المللی فیلم کوتاه تهران در این ساعت و در این زمان، به افتخار حضور شما آغاز می‌شود. چند نکته را لازم می‌دانم عرض کنم؛ قاعدتاً ما در این دوره افتتاحیه رسمی به‌معنای مرسوم نداریم، اما ان‌شاءالله در اختتامیه جشنواره برنامه‌ای باشکوه پیش‌بینی کرده‌ایم و امیدوارم در آن مراسم در خدمت همه شما عزیزان باشیم.

او افزود: نکته اول این است که خوشحالی و خرسندی خودم را از کار در کنار همکاران عزیز می‌کنم که با تلاش شبانه‌روزی‌شان باعث شدند امروز جشنواره آغاز شود، ابراز کنم. نکته دوم، حضور استاد و برادر بزرگ‌ترم جناب آقای فرهاد توحیدی است؛ بسیار خرسندم که جشنواره فیلم

شعبی در ادامه از محمدرسول صادقی، مشاور دبیر و مدیر اجرایی جشنواره و همچنین از عالی‌هاشمی معاون آموزش انجمن و مدیر بخش نشست‌های ۲۰۴۲ دعوت کرد تا روی صحنه بیایند و از آن‌ها قدردانی کرد و اذعان داشت: برگزاری بیست نشست تخصصی جشنواره حاصل تلاش معاونت آموزش است. پیشاپیش از زحمات وحید رونقی و حمیدرضا مدقق که اجرای نشست‌های تخصصی را برعهده دارند نیز سپاسگزارم که قبول زحمت کردند. راستش را بخواهید، حسرت می‌خورم که به‌دلیل درگیری‌های اجرایی، نمی‌توانم در نشست‌ها حضور کامل داشته باشم، اما مطمئناً با حضور شما و استادان ارجمندی که در این جلسات شرکت دارند، دوره‌ای پر بار خواهیم داشت.

او افزود: از میان همکاران، عطا مجابی، مدیر بین‌الملل جشنواره و سید غلامرضا نعمتی نیز درگیر امور اداری این رویداد هستند و ان‌شاءالله نتیجه فعالیت‌هایشان را در روزهای جشنواره خواهیم دید. در پایان لازم می‌دانم اشاره کنم که فضای بصری زیبایی که امسال در جشنواره می‌بینید، حاصل زحمات یکی از استادان بزرگ هنرهای تجسمی و گرافیک، آقای امرالله فرهادی است.

تحلیلی بر فیلم کوتاه «دریچه» ساخته محمد ابراهیم شهبازی

نگاهی خیال‌انگیز به تنهایی انسان در دل جنگ

نقد فیلم

محمد عرفان صدیقی
منتقد سینما

جشنواره بین‌المللی فیلم کوتاه تهران سال‌هاست که برای عشاق سینما به میعادگاهی جذاب و هیجان‌انگیز تبدیل شده است. حالا دیگر بیش از یک دهه است که ارزش و جایگاه این جشنواره در میان منتقدان و علاقه‌مندان جدی به سینما موقعیتی تثبیت شده پیدا کرده است.

در سال‌های اخیر این رویداد برای فیلم‌سازان جوان به سکوی پرتابی مانند شده و در هر دوره تعداد زیادی از کارگردانان جوان تلاش می‌کنند تا با حضور در این جشنواره، فضایی برای بروز استعداد و توانمندی‌های خود دست و پا کنند. سینمای بلند کشور سال‌هاست که در جنبه موضوع‌ها و ساختارهای تکراری گرفتار شده و «نوگرایی» به عنوان مقوله مهم عصر حاضر راهی به عمده فیلم‌ها پیدا نمی‌کند. در مقابل اما، سینمای کوتاه سرشار از غافلگیری است و کارگردان‌های جوان‌تر با ایده‌های فرمی تازه و بهره‌گیری از رویکردهای روایی خلاقانه، در پی کشف گونه‌های دیگر از لحن و بیان سینمایی هستند.

جشنواره بین‌المللی فیلم کوتاه تهران سال‌هاست که برای عشاق سینما به میعادگاهی جذاب و هیجان‌انگیز تبدیل شده است. حالا دیگر بیش از یک دهه است که ارزش و جایگاه این جشنواره در میان منتقدان و علاقه‌مندان جدی به سینما موقعیتی تثبیت شده پیدا کرده است.

در سال‌های اخیر این رویداد برای فیلم‌سازان جوان به سکوی پرتابی مانند شده و در هر دوره تعداد زیادی از کارگردانان جوان تلاش می‌کنند تا با حضور در این جشنواره، فضایی برای بروز استعداد و توانمندی‌های خود دست و پا کنند. سینمای بلند کشور سال‌هاست که در جنبه موضوع‌ها و ساختارهای تکراری گرفتار شده و «نوگرایی» به عنوان مقوله مهم عصر حاضر راهی به عمده فیلم‌ها پیدا نمی‌کند. در مقابل اما، سینمای کوتاه سرشار از غافلگیری است و کارگردان‌های جوان‌تر با ایده‌های فرمی تازه و بهره‌گیری از رویکردهای روایی خلاقانه، در پی کشف گونه‌های دیگر از لحن و بیان سینمایی هستند.

از همان سال‌های ابتدایی ظهور موجودیتی به نام استودیوهای فیلمسازی،

که خودخواسته ترجیح دادند تا زیر آتش جنگ معنایی برای زندگی در شرایط عجیب و بحرانی پیدا کنند. فیلم‌نامه‌نویس موفق شده تا روایت مینیمال فیلم خود را توامان در طول و عرض گسترش داده و به دور از رویکردهای استعاری و تمثیلی کلیشه‌ای و نخ‌نما، بیانی دراماتیک برای اثر خود دست و پا کند. «دریچه» به زندگی پیرمردی تنها می‌پردازد که در روزهای موشک باران تهران، نمودی پویا از عشق و دلدادگی را به شکلی مجازی و غیرعینی تجربه می‌کند. در عین حال اتکا به رویکردها و المان‌های سینمایی سبب شده تا «دریچه» عمقی مثال زدنی پیدا کند. بهره‌گیری از ریتم پویا، موسیقی اثرگذار و روایتی متناسب با فیلم کوتاه سبب شده تا تازه‌ترین محصول سازمان اوج، یک پیشنهاد مناسب به سینمای اسیر در چرخه تکرار این روزها باشد.